

اصحی نظام

هری

مجموعه مقالات

اولین همایش ملی تحول بنیادین در نظام برنامه درسی ایران

۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۹۰

مسئولین:

دبیر علمی همایش: دکتر مقصود امین خندقی

دبیر اجرایی همایش: سرکار خانم پروانه غیبی

برگزارکننده: دانشگاه فردوسی مشهد

همکاران اصلی:

انجمن مطالعات برنامه درسی خراسان رضوی مرکز تربیت معلم شهید هاشمی نژاد مشهد

سایر همکاران:

مرکز تحقیقات آموزشی و پژوهشی
دانشگاه فردوسی مشهد

دانشگاه پیام نور مشهد

دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

فهرست اصل مقالات

۵۷	آموزش مهارت‌های زندگی در کتاب‌های درسی؛ نیازمند ایجاد تحولی بنیادین
۶۶	آیا آموزش فراگیر دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه (استثنایی) می‌تواند نقطه عطف تحول در نظام آموزش‌ویژه ایران باشد؟
۷۸	ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان؛ پیش‌بایست مشارکت در برنامه ریزی درسی مدرس محور
۸۵	ارزیابی برنامه درسی تعلیمات اجتماعی پایه پنجم بر اساس سه محور مهم در طراحی برنامه درسی
۹۳	الگوی نظری زیر نظام برنامه ریزی درسی و آموزش
۱۱۱	انگاره‌ای از برنامه درسی آینده با تأکید بر رهیافت «نظریه کنشگر شبکه»
۱۱۶	اهداف و محتوای آموزش اسلامی
۱۲۴	بررسی نگرش معلمان در رابطه با میزان اثر بخشی طرح ارزشیابی توصیفی و مقایسه آن با ارزشیابی کمی در پایه‌های
۱۳۲	بررسی اجرای ارزشیابی توصیفی و سنتی بر پیشرفت تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان پایه دوم ابتدایی شهر آران و بیدگل
۱۳۸	بررسی روند تحولات برنامه درسی حوزه‌های علمیه
۱۵۰	بررسی رویکرد تلفیقی طراحی چندرسانه‌ای به عنوان عنصر برنامه درسی
۱۵۹	بررسی سیر تاریخی علم نجوم در ایران از دوره قبل از اسلام تا دوره معاصر
۱۶۴	بررسی مؤلفه‌های توسعه‌ی آموزش مجازی در نظام آموزش عالی ایران از دیدگاه استادان دانشگاه‌های مجری
۱۷۲	برنامه‌ی درسی در سند ملی توسعه‌ی آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان
۱۸۱	بررسی میزان هم‌سویی معلمان مقطع ابتدایی با اهداف نظام رسمی آموزش و پرورش
۱۸۸	برنامه درسی معنوی (گفتمان جدید) به عنوان یکی از حلقه‌های بنیادین تحولات در برنامه درسی قرن ۲۱
۱۹۸	برنامه درسی و آموزش اوقات فراغت: حیطة‌ای قابل تأمل در تحول بنیادین برنامه‌های درسی
۲۰۸	برنامه درسی هنر و زیبایی شناختی، حوزه‌ی مغفول در نظام برنامه درسی ایران در عصر جهانی شدن
۲۲۰	بومی سازی برنامه‌های درسی تحولی در نظام آموزشی ایران
۲۳۱	بسوی یادگیری‌های دراز مدت دانشجویان: بررسی میزان تحقق اهداف سنجش عملکرد تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌ها
۲۴۲	پودمان یادگیری واژگان زبان انگلیسی از طریق تلفن همراه
۲۴۷	تأثیر آموزش به روش حل مسئله بر پیشرفت تحصیلی درس ریاضی دانشجویان
۲۵۱	تأثیر استفاده از برنامه چند رسانه‌ای با استفاده از الگوی کاوشگری در میزان به یادسپاری مطالب درس
۲۵۷	تأملی بر مقتضیات سطوح تغییر در برنامه درسی
۲۶۲	تبیین افقیت در اندیشه ژیل دلوز و ضرورت توجه به تفکر افقی در برنامه‌های درسی عصر حاضر
۲۷۲	تحلیل الگوهای ارزشیابی اجرای برنامه درسی به منظور آرایه الگو برای ارزشیابی اجرای برنامه درسی ملی ایران
۲۸۵	تحلیل "برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران" بر اساس "فرهنگ‌های برنامه درسی"
۲۹۲	تحلیل محتوای کتاب‌های درسی علوم و دینی دوره راهنمایی از منظر مهارت‌های تفکر انتقادی
۳۰۲	تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی بر اساس حیطة‌ی شناختی درس تربیت بدنی
۳۱۱	تحلیلی بر جایگاه تئوری در قلمرو برنامه درسی از نظر آیزنر و زایس
۳۱۸	تحلیلی بر رویکردهای نوآوری در برنامه درسی تربیت معلم: بستری برای تحول در نظام آموزش و پرورش ایران
۳۲۲	تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت مبتنی بر تمدن اسلامی
۳۳۱	تحول بنیادین در حوزه فناوری‌های نوین آموزشی و برنامه درسی
۳۴۰	تحول بنیادین در ساختار و نظام تصمیم‌گیری برنامه‌دروسی و استلزامات آن
۳۴۷	تحول بنیادین در شیوه‌های یاددهی، یادگیری و ارزیابی بر اساس طبقه بندی اصلاح شده بلوم
۳۵۴	تحول بنیادین در نظام برنامه‌دروسی در آموزش و پرورش ایران، لازمه‌ی آرمان تربیت‌انسان‌متعالی
۳۶۳	تحول در آموزش دانش‌آموزان آهسته گام: آموزش مهارت‌های خودکنایی فردی در برنامه درسی حرفه‌آموزی دانش‌آموزان
۳۷۱	تحولی در حوزه فناوری نوین آموزشی و برنامه درسی: بررسی امکان استفاده از برنامه درسی فناوری اطلاعات در مدارس دوره متوسطه
۳۷۸	تربیت معنوی و برنامه درسی
۳۸۶	تعیین میزان عدم تمرکز در نظام برنامه ریزی درسی و ارائه راهکار مطلوب
۳۹۱	تعیین میزان مشارکت معلمان، مدیران و گروه‌های آموزشی در نظام تصمیم‌گیری برنامه درسی
۳۹۵	چالش میان تحول در ساختار یا تغییر در برنامه درسی تربیت دینی: دیدگاه دبیران دین و زندگی
۴۰۴	چرایی ایجاد تحولی بنیادین در کتاب‌های درسی دوره راهنمایی در ارتباط با آموزش سلامت
۴۱۱	جایگاه جهت‌گیری بوم‌شناسی در فرایند تغییرات برنامه درسی
۴۱۵	راهبردهای مورد نظر اساتید دانشگاه جهت رشد تفکر انتقادی دانشجویان در خلال تدریس (مطالعه موردی)
۴۲۲	رویکرد مدل سازی و کاربرد به یاددهی و یادگیری ریاضی
۴۲۸	رویکردهای تحول در برنامه‌های درسی تربیت دینی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران: بررسی تحلیلی نظری

اصفهری

آیا آموزش فراگیر دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه (استثنایی) می‌تواند نقطه عطف تحول در نظام آموزش ویژه ایران باشد؟

سید محسن اصغری نکاح - دانشگاه فردوسی مشهد، استادیار. asghari-n@um.ac.ir

چکیده

کودکان دارای نیازهای ویژه، بخشی از جامعه دانش‌آموزی هر کشوری را تشکیل می‌دهند که از بر حسب تفاوت‌هایشان از دیگران متمایز می‌شوند و از این منظر چگونگی مواجهه نظام‌های آموزشی با این کودکان یکی از ملاک‌های ارزش‌گذاری کارآمدی آن‌هاست. اتخاذ راهبردی مناسب و تدوین برنامه‌ای منعطف و ارایه مدیریتی تخصصی توسط نظام‌های آموزشی می‌تواند چالش تفاوت‌ها را به فرصتی سازنده و مؤثر جهت درک متقابل افراد و گروه‌های مختلف و رشد و تعالی آن‌ها تبدیل نماید. مسأله فراگیر سازی یا به عبارتی آموزش دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در فرایندی مشترک و همراه همسالان عادی‌شان، از جمله مباحثی است که نقطه عطفی در تحول نظام‌های آموزشی بشمار می‌رود. مقاله حاضر به شیوه مروری و تحلیلی، ضمن گذری بر مفهوم، مبانی و پیشینه فراگیر سازی و مزایا و استلزامات آن، به نقش و جایگاه آن در ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش ایران می‌پردازد و برخی چالش‌ها و راهکارهایی نظیر: تحول در برنامه درسی، رویکرد و کیفیت آموزش، تربیت و آماده سازی نیروهای متخصص، اتخاذ مدیریت جامع و مشارکتی، پژوهش، برنامه‌ریزی بومی سازی، و گسترش درک صحیح از فراگیر سازی و طراحی الگوی مناسب آن را مورد بحث قرار می‌دهد. در مجموع می‌توان گفت فراگیر سازی نقطه عطف آموزش ویژه ایران است، چرا که از یک سو برخورد سطحی و نامناسب با آن آموزش ویژه را در سراسریی بروز بحران آموزشی - توان بخشی قرار می‌دهد، و در مقابل تأمل و توجه جدی برنامه ریزان، متخصصان و متولیان تعلیم و تربیت می‌تواند فراگیر سازی را به نقطه تعالی آموزش ویژه تبدیل نماید.

کلید واژه‌ها: فراگیر سازی، دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه، آموزش تلفیقی، آموزش و پرورش استثنایی

۱! مقدمه

برخی از کودکان به لحاظ ویژگی‌ها حسی-ادراکی، ذهنی، هیجانی و رفتاری نسبت به موقعیت رشدی و در مقایسه با همسالانشان، دارای تفاوت‌ها و محدودیت‌های و به نوعی دارای نیازهای ویژه‌ای هستند به این افراد، کودکان استثنایی^۱، کودکان آسیب دیده یا کودکان دارای نیازهای ویژه^۲ می‌گویند، که آموزش و پرورش آن‌ها نیز مستلزم تمهیدات، حمایت‌های و مناسب سازی‌ها خاصی است که به آن آموزش ویژه^۳ گفته می‌شود، بر اساس آمارهای موجود حدود ۱۲ تا ۱۸ درصد هر جامعه‌ای را تشکیل می‌دهند (لورمن^۴، ۲۰۰۱ به نقل از ساعی‌منش، ۱۳۸۲).

در طی تغییر و تحول فرآیند آموزش افراد دارای نیازهای ویژه و شیوه‌های آن، همواره ایده‌های مختلفی در زمینه آموزش مجزای این افراد یا آموزش آن‌ها همراه همسالان عادی مطرح بوده است و مسأله سطوح جداسازی یا نحوه قرار گرفتن ایشان در جریان عادی آموزش و نحوه ایجاد محیط سازنده و مناسب همواره مبحثی قابل توجه بوده است و جداسازی دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه همواره با تأمل و انتقادی مورد کنکاش قرار گرفته و در مقابل رویکردهای دیگر از انتقادهای بیشتر و مزایای کمتری برخوردار بوده است.

ایده‌های مربوط به فراهم آوردن فضا و رویه مناسب برای آموزش افراد دارای نیازهای ویژه در قالب واژه‌های متفاوتی از قبیل: محیط با کم‌ترین محدودیت؛ عادی‌سازی؛^۵ قرار دادن در روند عادی جامعه؛^۶ آموزش عادی از شروع؛^۷ تلفیق (یکپارچه سازی)؛^۸ و فراگیر سازی^۹ مطرح شده‌اند. مسأله فراگیر سازی، از جمله مباحثی است که در برخورد با تفاوت‌های کودکان دارای نیازهای ویژه نقطه عطفی به‌شمار می‌رود و با وجود آنکه چندین دهه از طرح زمینه‌های جهانی آن می‌گذرد لیکن، در حال حاضر یکی از چالش‌های پیش روی نظام آموزش و پرورش ایران محسوب می‌شود.

گذشته از زیربنای علمی، فلسفی و اجتماعی- فرهنگی قابل توجه موجود در این زمینه، از آنجا که فراگیر سازی در هر نظامی بر مبنای ملاحظات و شرایط و مقتضیات خاص خود ظهور نموده و گسترش یافته است طرح مباحث مربوط به فراگیر سازی در فضای آموزش و پرورش ایران و همچنین اجرای آزمایشی آن نیز با ویژگی‌ها و مسایل خاص خود، همراه بوده و تأمل جدی متخصصان و متولیان تعلیم و تربیت را می‌طلبد لذا مقاله حاضر ضمن مرور مفهوم و مزایای فراگیر سازی، به مسایل و دغدغه‌های

⁵ . Least restrictive environment

⁶ . Normalization

⁷ . Mainstreaming

⁸ . Regular education initiative

⁹ . Integration

¹⁰ . Inclusion

¹ . Exceptional children

² . Special Needs children

شده. در مقاله حاضر برای کودکان مزبور از این واژه استفاده می‌شود.

³ - Special Education

⁴ . Loreman